

Katedra demografie a geodemografie

Přírodovědecká fakulta

Univerzita Karlova v Praze

Albertov 6, 128 43 Praha 2
tel.: (+420) 221 951 418, fax: (+420) 224 920 657

demodept@natur.cuni.cz
<http://www.natur.cuni.cz/demografie>

ZKUŠEBNÍ OKRUHY KE STÁTNÍM ZÁVĚREČNÝM ZKOUŠKÁM Z DEMOGRAFIE

MAGISTERSKÁ ZKOUŠKA

Zkouška se skládá z povinného předmětu, tj. A/ Demografie a ze dvou volitelných předmětů. První volitelný předmět studenti zvolí z tematického okruhu B, druhý z tematického okruhu C.

A/ DEMOGRAFIE – povinný předmět

1. Demografie, její předmět a postavení mezi ostatními disciplínami. Vymezení demografických a geodemografických jevů a procesů. Historie oboru u nás a ve světě.
2. Demografická síť a systém demografických ukazatelů. Základní demografické struktury.
3. Proces úmrtnosti, jeho podmíněnosti, měření, současná situace ve světě, ve vyspělých zemích a v ČR.
4. Formování rodin – manželství, nesezdaná soužití, sňatečnost a způsoby její analýzy, současná situace v ČR a v Evropě.
5. Rozpady svazků; rozvodovost a metody analýzy, současná situace v ČR a v Evropě.
6. Proces porodnosti, základní charakteristiky, současná situace ve světě, v tom zvláště v Evropě a v ČR.
7. Demografická reprodukce a její charakteristiky, modely stacionární a stabilní populace.
8. Potratovost, popis, současný charakter a trendy, legislativa a způsoby analýzy.
9. Demografické prognózy a projekce, metody jejich tvorby a typy. Populační prognózy světa, Evropy a ČR.
10. Podmínky a charakter demografické revoluce (první demografický přechod). Průběh v ČR, Evropě a ve světě.
11. Druhý demografický přechod, jeho vymezení a průběh.
12. Nejvýznamnější teorie populačního vývoje.
13. Populační politika, její složky a aplikace v ČR.

Tematický okruh B

B1/ POPULAČNÍ VÝVOJ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY – volitelný předmět

1. Charakteristika vývoje obyvatelstva na území ČR od nejstarších dob do konce 18. století.
2. Počátky a průběh procesu demografické revoluce do vzniku Československa.
3. Populační vývoj obyvatelstva na území ČR v letech 1918–1949.
4. Nové trendy demografického chování po roce 1990.
5. Vývoj sňatečnosti na území ČR po roce 1950.
6. Vývoj rozvodovosti na území ČR po roce 1950.
7. Vývoj porodnosti v ČR po roce 1950, porodnost manželská i mimomanželská, diferenční, podle parity, porodnost v generačním a transversálním pohledu.

8. Vývoj potratovosti, plánované rodičovství a antikoncepce v ČR po roce 1950.
9. Vývoj úmrtnosti na území ČR po roce 1950 celkem i podle jejích složek včetně příčin úmrtí.
10. Proces demografického stárnutí a jeho sociální, ekonomické a demografické důsledky pro ČR.
11. Vývoj sociální, národnostní a náboženské struktury obyvatelstva ČR po roce 1930.

B2/ POPULAČNÍ VÝVOJ SVĚTA – volitelný předmět

1. Hypotézy vzniku člověka, populační vývoj v prehistorických dobách a význam neolitické revoluce.
2. Populační vývoj světa v historických dobách do vzniku pravidelných statistik.
3. Demografická revoluce – její podmíněnosti a průběh ve vyspělých a v rozvojových zemích.
4. Druhý demografický přechod v Evropě.
5. Demografické stárnutí ve světě – vývoj, současná situace, perspektivy.
6. Početní růst světového obyvatelstva – etapy, podmíněnosti, regionální rozdíly a perspektivy.
7. Regionální rozdíly v úrovni porodnosti – vývoj, současná situace, perspektivy.
8. Regionální rozdíly v úrovni úmrtnosti – vývoj, současná situace, perspektivy.
9. Formování rodin a sňatečnost, nesezdaná soužití – současná situace ve vyspělých a rozvojových zemích.
10. Rozpad svazků a rozvodovost – současná situace ve vyspělých a rozvojových zemích.
11. Demografické problémy vyspělých a rozvojových zemí.

B3/ DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA – volitelný předmět

1. Tabulky života – klasické a vícestavové, jejich aplikace.
2. Modelové úmrtnostní tabulky, jejich principy a použití.
3. Modely stacionární, stabilní, semistabilní a kvazistabilní populace.
4. Modely sňatečnosti a plodnosti.
5. Analýza rodin a domácností.
6. APC modely a jejich aplikace.
7. Analýza zdravotního stavu, epidemiologické ukazatele, tabulky života podle zdravotního stavu.
8. Analýza demografického stárnutí.
9. Výběrová šetření v demografii.
10. Demografické struktury, vícerozměrná standardizace a dekompozice.

Tematický okruh C

C1/ POPULAČNÍ POLITIKA A POPULAČNÍ TEORIE – volitelný předmět

1. Vymezení populační, rodinné a sociální politiky – definice a opatření.
2. Historie populační politiky na území ČR a její vliv na populační vývoj.
3. Vývoj rodinné politiky v ČR od roku 1990 v porovnání s trendy v EU.
4. Populační politika v Evropě do 2. sv. války – specifika politiky Francie, Švédska, Německa a Itálie.
5. Populační politika v Evropě po 2. sv. válce – porovnání vývoje v západní a východní Evropě.
6. Modely rodinné politiky v Evropě po 2. sv. válce.
7. Možnosti ovlivňování populačního vývoje v méně rozvinutých zemích, plánované rodičovství a světový akční populační program.

8. Populační myšlení v nejstarších dobách a v antice.
9. Populační názory v 18. a 19. století, klasická politická ekonomie a malthusiánství.
10. Teorie populačního optima; jeho různá vymezení.
11. Populační myšlení 20. století, ekonomický, sociologický a biologický přístup.
12. Oživení neomalthusiánského myšlení po druhé světové válce.
13. Koncepce demografické revoluce a druhého demografického přechodu.

C2/ ŠIRŠÍ PODMÍNĚNOSTI POPULAČNÍHO VÝVOJE A POPULAČNÍ PROGNÓZY – volitelný předmět

1. Místo demografických projekcí a prognóz v procesu poznání populačního vývoje.
2. Metodologie tvorby populačních prognóz, přístupy a metody.
3. Zásady prezentace a interpretace výsledků populačních prognóz.
4. Perspektivy populačního vývoje České republiky a vývoj prognostických představ po roce 1990 po složkách (úmrtnost, plodnost a migrace).
5. Populační perspektivy světa.
6. Demografické důsledky mezinárodní migrace v ČR.
7. Současná a očekávaná role mezinárodní migrace v současném populačním vývoji evropských zemí.
8. Aktuální populační vývoj v zemích střední a východní Evropy a jeho sociální a ekonomické souvislosti.
9. Životní prostředí a populační vývoj.
10. Demografický vývoj a trvalá udržitelnost veřejných systémů (důchodový, zdravotní a sociální péče, vzdělávání apod.).
11. Regionální diferenciací demografického vývoje v ČR.
12. Demografický vývoj jako faktor lidského rozvoje, demografické charakteristiky použité při konstrukci indexu lidského rozvoje.
13. Metody prognózování počtu a struktury cenзовých domácností .
14. Perspektivy vývoje počtu a struktury cenзовých domácností v ČR, sociálně ekonomické důsledky očekávaného vývoje.
15. Aplikace demografických informací v řídicí a plánovací praxi: hlavní oblasti aplikace a druhová skladba požadovaných informací.

C3/ HISTORICKÁ DEMOGRAFIE A DEMOGRAFICKÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY – volitelný předmět

1. Hlavní typy pramenů demografických dat.
2. Historie sčítání lidu na území ČR.
3. Základní data zjišťovaná o obyvatelstvu při sčítání lidu po roce 1950.
4. Vývoj evidence přirozené změny obyvatelstva a hlavní etapy vývoje zpracování dat o přirozené změně obyvatelstva na území ČR.
5. Zjišťování prostorové mobility obyvatelstva.
6. Mezinárodní a zahraniční prameny demografických dat.
7. Periodizace historickodemografického výzkumu obecně a v podmínkách České republiky.
8. Metody historickodemografického výzkumu sňatečnosti.
9. Metody historickodemografického výzkumu plodnosti.
10. Metody historickodemografického výzkumu úmrtnosti, typy mortalitních krizí.
11. Rodiny a domácnosti u historických populací.